Bijlage: voortgangsrapportage mkb samenwerkingsagenda EZ-provincies
De mkb samenwerkingsagenda bevat concrete afspraken op vier thema's: het instrumentarium voor mkb-innovatiestimulering, mkb-dienstverlening, de internationale omgeving van het mkb en het effectief ontsluiten van kennis- en informatie aan het mkb. Daarnaast zijn in de samenwerkingsagenda regiospecifieke afspraken opgenomen. Deze afspraken houden rekening met verschillen in regionale prioriteiten. Voor de volgende vijf landsdelen zijn regiospecifieke afspraken geformuleerd: Zuid (Brabant, Limburg, Zeeland), Oost (Gelderland, Overijssel), Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), Zuidvleugel (Zuid-Holland) en de Noordvleugel (Noord-Holland, Utrecht, Flevoland).

Bij de uitvoering van de samenwerkingsagenda is een aantal uitgangspunten geformuleerd. Naast ruimte voor regionaal maatwerk en nationale prioriteiten gaat het om samenwerking op het kruisvlak van de Regionale Innovatiestrategieën en de agenda's van de Topsectoren. Het Ministerie van EZ en provincies opereren hierbij als gelijkwaardige partners. Het Ministerie van EZ vanuit de verantwoordelijkheid voor het nationale beleid op het gebied van kennis, innovatie en ondernemerschap. De provincies vanuit hun verantwoordelijkheid voor en kennis van de regionale economische structuur.

1. Innovatiestimulering van het MKB
Het mkb is de motor van onze economie en aanjager van innovatie. Het (innovatieve) mkb verdient dan ook ondersteuning die naadloos aansluit op hun praktijk. Het aanbrengen van synergie en complementariteit tussen de financiële instrumenten van het Ministerie van EZ en provincies voor de ondersteuning van het innovatieve mkb helpt hierbij. Het is een opgave die voortdurende aandacht behoeft. Specifiek voor de instrumenten MKB Innovatiestimulering Topsectoren en de Vroege Fase Financiering zijn hiervoor in de samenwerkingsagenda afspraken gemaakt.

<u>MKB Innovatiestimulering Topsectoren</u>
Voor het instrument MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) is in het voorjaar 2015 een gezamenlijke aanpak met de provincies ontwikkeld. Deze aanpak voorziet in meer uniformiteit en samenhang in de regelingen voor innovatieadvies, haalbaarheidsprojecten en R&D-samenwerkingsprojecten op landelijk en provinciaal niveau. In april jl. hebben de gezamenlijke provincies en EZ positief besloten over deze set met onderling afgestemde regelingen en uitvoeringsafspraken, waardoor in 2015 voor het MIT € 50 mln. beschikbaar is. In 2014 was dat nog € 32 mln., inclusief € 2 mln. vanuit de provincies Limburg en Noord-Brabant voor de samenwerkingspilots. Het pakket bestaat uit:
- een deel dat regionaal wordt uitgevoerd. Het budget van ca. € 30 mln. voor dit gezamenlijke deel (met € 15 mln. gevuld door EZ (via een decentralisatie-uitkering) en met € 15 mln. met regionale middelen) is bestemd voor aanvragen die passen in de Regionale Innovatiestrategieën en de agenda's van de Topsectoren;
- een landelijk deel met een budget van circa € 20 mln. Dit budget is bedoeld voor aanvragen die passen in de nationale prioriteiten maar niet bediend kunnen

worden in de regionale regelingen. Zo worden de kennisvouchers niet in het regionale deel aangeboden en zijn alleen landelijk beschikbaar.

Door de samenwerking tussen het Ministerie van EZ en de provincies op MIT is voor ondernemers een meer geharmoniseerd en gestroomlijnd subsidie instrumentarium gerealiseerd. Ook zijn de kansen voor ondernemers om over grenzen van de eigen regio heen samen te werken vergroot. Waar gewoonlijk het gebruik van regionale subsidies is voorbehouden aan ondernemers uit de regio zelf, stimuleert MIT de bovenregionale samenwerking. Het biedt ondernemers de kans om door te groeien naar nationaal en internationaal niveau. Voor mogelijke verdere stroomlijning van instrumenten en optimalisering van MIT in 2016 zal samen met de provincies de uitvoering van MIT dit jaar worden gemonitord en geanalyseerd.

De MIT-regelingen zijn op 19 mei 2015 opengesteld en sluiten op 1 september 2015 (regionale regelingen) respectievelijk 15 september 2015 (landelijke regeling). Ze voldoen duidelijk aan de behoefte van het innovatieve mkb. De belangstelling is groot. Behoudens in Noord is door de ingediende aanvragen het gezamenlijke beschikbare budget voor kennisvouchers, innovatieadvies- en haalbaarheidsprojecten reeds overschreden. In het Algemeen Overleg Bedrijvenbeleid van 10 maart jl. heb ik toegezegd om uw Kamer bij de behandeling van de EZ-begroting 2016 inzicht te geven in de resultaten van de regelingen en de verdeling ervan over de provincies.

Voorts hebben provincies, veelal in het kader van de vier landsdelige EFRO-programma’s enkele regelingen opengesteld, die gericht zijn op mkb en innovatie. Deze regelingen zijn een aanvulling op de MIT-regelingen en richten zich o.a. op grotere mkb-samenwerkingsverbanden. In de samenwerkingsagenda is tussen het Ministerie van EZ en de provincies afgesproken dat binnen deze EFRO-programma’s bijzondere aandacht wordt gegeven aan innovatieve clusters en kansrijke (te ontwikkelen) samenwerkingsprojecten en dat de Rijkscofinanciering die voor EFRO beschikbaar is, hiervoor in beginsel wordt ingezet. Hierover zijn per landsdeel afspraken gemaakt. Aangezien alle EFRO-projecten onafhankelijk worden getoetst op een aantal criteria en kwaliteitseisen, kan de inzet van middelen op bovengenoemde prioriteiten niet op voorhand worden gegarandeerd.
In alle landsdelen zijn recent de eerste EFRO-regelingen geopend voor aanvragen. Het is nog te vroeg om een beeld te kunnen geven over de toekenning van middelen aan projectvoorstellen. Wat betreft de fieldlabs Smart Industry zijn in het voorjaar in de landsdelen West en Zuid EFRO-regelingen opengesteld waar deze fieldlabs gebruik van konden maken. In beide landsdelen hebben verschillende fieldlabs hun voorstellen ook ingediend.

Vroege Fase Financiering

Vernieuwende producten en ideeën kunnen helpen bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en het verhogen van de welvaart. Een cruciale fase hierbij is de stap van idee tot de aanvang van de productontwikkeling. Om bedrijven in deze fase te helpen heeft het Ministerie van EZ het Vroege Fase Financiering-instrument (VFF) ontwikkeld.

Op basis van gesprekken met (regionale) stakeholders is een model ontwikkeld voor VFF 2.0, dat op 2 juli a.s. wordt opengesteld. Dit model bevat de volgende aanpassingen ten opzichte van het bestaande VFF-instrument:

– er komen regionale teams voor voorlichting en screening en scouting van ondernemers die van VFF gebruik willen maken;
– de vorming van de teams en coördinatie van de activiteiten ligt bij de ROM's. Hiervoor worden door mij éénmalig middelen beschikbaar gesteld;
– over de VFF-aanvragen van mkb-ondernemers en innovatieve starters zal voortaan worden geadviseerd door een adviescommissie met inhoudelijke deskundigen. De regio's wordt gevraagd kandidaten voor te dragen.

Met inzet van deze teams en hun regionale kennis en kunde worden ondernemers ondersteund bij het opstellen van goede plannen. Zo kunnen ondernemers nog beter gebruik maken van de financieringsmogelijkheden die de VFF-regeling biedt.
De mogelijkheid voor ondernemers om hun plannen rechtstreeks in te dienen bij RVO blijft open. Tussen het Ministerie van EZ en de provincies is afgesproken om gedurende een jaar ervaring op te doen met dit model. Op basis van de ervaringen wordt bezien welke verbeterpunten er zijn, mede in het licht van de verhouding van VFF tot andere financieringsinstrumenten.

2. MKB-dienstverlening
Naast de Kamers van Koophandel (KvK) zijn de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) relevante spelers in de dienstverlening aan het mkb. Voor het mkb is het belangrijk dat de ondersteuning en dienstverlening van deze organisaties en andere landelijke, sectorale en regionale spelers transparant, toegankelijk en eenvoudig is georganiseerd. Snelheid van handelen is voor bedrijven van belang.

<u>Transparante en toegankelijke mkb-ondersteuning en dienstverlening</u>
In de dienstverleningsstructuur dienen principes als 'one stop shop' en 'no wrong door' leidend te zijn. Deze principes staan voorop in de afspraak tussen het Ministerie van EZ en de provincies om te komen een integraal dienstverleningsconcept, waarin landelijke, sectorale en (sub)regionale organisaties samenwerken. Deze samenwerking zal leiden tot integrale regioplannen voor 2016, waarin prioriteiten per regio zijn geformuleerd en de bijdragen daaraan van alle betrokken spelers vanuit hun eigen dienstverleningstaken. Het voortouw voor de integrale regioplannen ligt bij de afzonderlijke landsdelen.
Ter ondersteuning van de betrokken organisaties is op 12 mei jl. een landelijke ontmoetingsbijeenkomst georganiseerd. Deelnemende partijen hebben kennis genomen van de voortgang en aanpakken in de verschillende regio's, onderling ervaringen uitgewisseld en gedeelde kansen besproken. En hebben zich ook een beeld gevormd over de functionaliteiten in het dienstverleningsconcept, zoals eerstelijns contact, informatiedeling, ondersteuning bij onderzoeksprojecten, clustervorming, valorisatie, gezamenlijke voorzieningen en financial engineering. De landsdelen Zuid en Oost zullen de integrale regioplannen voor de zomer gereed hebben, de landsdelen Noord en de Noord- en Zuidvleugel kort na de zomer.

Evaluatie ROM’s

In de samenwerkingsagenda zijn de ROM’s genoemd als belangrijk instrument van zowel het Ministerie van EZ als betrokken provincies in het uitvoeren van het economisch beleid in de regio en de (regionale) dienstverlening aan het innovatieve mkb. Afgesproken is dat de ROM’s in 2015 worden geëvalueerd. De evaluatie zal na het zomerreces van start gaan. De evaluatie geeft inzicht in de aansturing, uitvoering en bijsturing door aandeelhouders en subsidiënten van de ROM’s over de jaren 2010 - 2015. De evaluatie zal ik gebruiken om te besluiten over het continueren van de subsidierelatie van EZ met de ROM’s na 2016. Ik zal uw Kamer hierover in het eerste kwartaal van 2016 informeren. In de samenwerkingsagenda heb ik reeds aangegeven hierover een positieve grondhouding te hebben. De provincies ondersteunen mijn insteek.

Inzet van uitvoeringsportefeuille en expertise van RVO

In de mkb samenwerkingsagenda is vastgesteld dat de brede uitvoeringsportefeuille en expertise van RVO een meerwaarde kan vervullen voor de ontwikkeling van het innovatieve mkb in de regio. Op mijn verzoek heeft RVO hiervoor een verkennende ronde langs de provincies gemaakt. De resultaten bevestigen het eerdere beeld. Als rode draden in de RVO-inzet komen naar voren: kennisuitwisseling en gezamenlijke voorlichting over het instrumentarium, uitwisseling van data voor het versterken van de regio intelligence en programmatische ondersteuning (RVO als kennishuis). De volgende stap is om deze mogelijkheden van de RVO-inzet te integreren in het ingezette traject voor het integrale dienstverleningsconcept. En deze inzet in de integrale regioplannen voor de dienstverlening te verankeren. RVO is op dit traject aangehaakt.

3. Ontsluiten van kennis en informatie voor het mkb

In de samenwerkingsagenda zijn afspraken opgenomen om door middel van handzame communicatie, kennis en informatie over de innovatie-instrumenten en dienstverlening van Rijk en regio snel en vakkundig voor het mkb te ontsluiten. Het digitale dienstverleningsconcept speelt hierin een sleutelfunctie. In de afgelopen maanden is rondom het landelijke digitale ondernemersplein een aantal concrete acties uitgevoerd. Zo zullen provincies dit instrument voortaan ook gebruiken om informatie over provinciale innovatie- en financieringsregelingen, waaronder informatie over Europese programma’s als EFRO en Interreg, te verstrekken. Ze doen dat langs de weg van de bestaande samenwerkende catalogi. Verder is afgesproken om verbindingen tot stand te brengen tussen websites, bijvoorbeeld tussen het ondernemersplein.nl en ondernemengelderland.nl. Tenslotte krijgt de gezamenlijke website van de EFRO Managementautoriteiten een portal-functie voor EFRO in Nederland, zodat de informatie over EFRO wordt gestroomlijnd en via één kanaal aan het mkb wordt ontsloten.

4. Internationale omgeving voor het mkb

De internationale omgeving verandert in snel tempo, waarbij de internationale concurrentie op het niveau van regio’s en clusters steeds meer toeneemt. Een goed vestigingsklimaat is noodzakelijk voor het aantrekken van buitenlandse investeringen. Het Ministerie van EZ en de provincies zetten hiervoor diverse instrumenten in. In de

samenwerkingsagenda zijn specifiek voor de strategische reisagenda en het Investor Relations programma acties benoemd gericht op behoud en versterking van de gezamenlijke regie en coördinatie.

Strategische reisagenda

Eerder hebben Rijk en provincies zich gecommitteerd aan een breed gedragen strategische reisagenda, waarin centrale en decentrale overheden streven naar kwaliteit en het op elkaar afstemmen van missies. Gezamenlijke regie op de strategische reisagenda gebeurt op kabinetsniveau in het kader van de Dutch Trade and Investment Board (DTIB). Zo is in de DTIB afgesproken dat buitenlandse missies en bezoeken worden aangemeld. De provincies en gemeenten die dat doen, kunnen rekenen op ondersteuning door het Nederlands postennet.

In de samenwerkingsagenda is afgesproken om de huidige goede samenwerking voort te zetten. Dat is in de afgelopen periode concreet ingevuld door bezoeken en missies steeds vaker te combineren. Vanwege de brede samenstelling biedt de DTIB ook een uniek platform voor afstemming op andere onderwerpen op het vlak van internationaal ondernemen. Zo zullen de Ministeries van EZ en BZ en de provincies in DTIB-verband hun samenwerking intensiveren op de inspanningen om het aantal MKB'ers dat internationaal gaat, te vergroten.

Investor Relations programma

Voor de verdere uitbouw van het Investor Relations programma (IR-programma) zijn in de eerste helft van 2015 afspraken gemaakt met relevante stakeholders over structurele cofinanciering van dit programma. De afspraken zijn gericht op aanvulling van de Rijksbijdrage van € 1,25 mln. met 25% cofinanciering in 2015 en met 50% vanaf 2016. Met Innovation Quarter, West Holland Foreign Investment Agency, Rotterdam Partners, Invest Zeeland, Invest Utrecht en Amsterdam in Business zijn inmiddels concrete afspraken gemaakt. Deze afspraken worden vastgelegd in beschikkingen.

Met de uitbouw van het programma kunnen de contacten met buitenlandse bedrijven in Nederland worden geïntensiveerd. Tevens krijgen de genoemde regionale organisaties een beter inzicht hoe buitenlandse bedrijven het vestigingsklimaat in hun regio waarderen en kunnen zij daarop gerichte maatregelen nemen.

Interreg-programma's

Het Ministerie van EZ en de provincies werken nauw samen om de Interreg-programma's voor grensoverschrijdende samenwerking met de buurlanden toegankelijker te maken voor het mkb. Ook de Interreg-secretariaten en de ROM's hebben hierin een belangrijke rol. Zo zijn in het programma Duitsland-Nederland goede ervaringen opgedaan met de Euregio of ROM, die als trekkende partijen de coördinatie en daarmee een deel van de administratieve lasten van het mkb overnemen. Hierdoor wordt de drempel voor het mkb om mee te doen verlaagd.

5. Regiospecifieke afspraken

Om ruimte te geven aan regionaal maatwerk zijn in de mkb samenwerkingsagenda ook regiospecifieke afspraken gemaakt. Hieronder een aantal voorbeelden van de uitvoering die daaraan is gegeven:

- voor de Zuidvleugel hebben het Ministerie van EZ en de provincie Zuid-Holland medio februari jl. een intentieverklaring getekend, waarin is afgesproken dat beide partijen zich maximaal zullen inspannen om tijdig het participatiefonds van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter van additioneel kapitaal te voorzien. Het participatiefonds helpt veelbelovende innovatieve mkb-bedrijven in Zuid-Holland aan financiering;
- voor de verbreding van het financieringsaanbod voor het mkb, bijvoorbeeld via kredietunies, is in de Noordvleugel door middel van aanpassing van uitvoeringsregels van de Economic Board Utrecht € 1 mln. beschikbaar gesteld voor leningen tegen gunstige voorwaarden aan het mkb. Met de Kredietunie Midden-Nederland wordt gesproken over additionele ondersteuning en mogelijke geografische uitbreiding. Voorts is de verkenning naar de mogelijkheden voor een MKB Innovatiefonds (financieringsfaciliteit Noordvleugel) afgerond. De scenario's in de verkenning worden verder uitgewerkt;
- voor Zuid Nederland is open innovatie een belangrijk instrument om het mkb bij ontwikkelingen te betrekken. Op 1 april jl. is in het kader van EFRO een eerste regeling van € 10 mln. opengesteld voor de versterking van het open innovatiesysteem in Zuid Nederland. Voorts is in het kader van alternatieve financieringsvormen voor het mkb sinds 1 mei jl. het MKB-leningenfonds in Limburg operationeel.

  Verder hebben het Ministerie van EZ en provincie Limburg recent afspraken gemaakt om de eigendomsverhouding in en de zeggenschap over de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij LIOF meer in overeenstemming te brengen met de actuele (beleids)verantwoordelijkheden. Met de verkoop van haar aandelen aan de provincie bouwt het Ministerie van EZ haar deelneming in het LIOF af van 94,3% naar 50%. Hiermee is een totaalbedrag gemoeid van tussen de € 40 en 42 mln., waarvan tussen de € 32 en € 34 mln. wordt gestort in het Toekomstfonds. Daarmee blijft dit bedrag beschikbaar voor revolverende investeringen, zoals eventuele kapitaalstortingen in de regionale ontwikkelingsmaatschappijen. De resterende € 8 mln. wordt aangewend voor investeringen in dit landsdeel waarover Rijk en provincie in gezamenlijkheid zullen beslissen.
- door bijeenkomsten voor bedrijven wordt in Oost-Nederland het mkb gefaciliteerd om aan te kunnen sluiten op Horizon 2020. Inmiddels zijn er 250 potentieel interessante mkb'ers voor dit Europese instrument in beeld. Met kennisoverdracht aan bijvoorbeeld Oost NV, Foodvalley en Healthvalley draagt RVO bij aan verankering van de kennis over Horizon 2020 in die organisaties;
- voor realisatie van de doelstellingen van het Techniekpact Noord zijn in Noord-Nederland onder meer het Friesch Technisch Opleidingsinstituut gestart en is begin 2015 het regionaal sectorplan 'Groningen op voorsprong' goedgekeurd. Deze activiteiten vergroten de aantrekkingskracht van de technische sector voor leerlingen en werknemers in de regio.

  Verder is de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij NOM in gezamenlijke opdracht van de drie noordelijke provincies en het Ministerie van EZ dit jaar gestart met een nieuw fonds: het Innovatie Fonds Noord-Nederland. Dit fonds is bestemd voor de financiering van innovatieve ideeën leidend tot een markt gereed product of dienst. Het Ministerie van EZ enerzijds en de noordelijke provincies anderzijds dragen in gelijke delen met elk € 10 mln. aan dit fonds bij.

6. Vervolg

In mijn brief van 11 december jl. heb ik aangegeven dat het Ministerie van EZ, de provincies, mkb-Nederland en de Topteams gezamenlijk uitvoering geven aan de afspraken in de agenda. De uitvoeringsstructuur is hierop ingericht. Een directeurenoverleg, gevormd vanuit het Ministerie van EZ, provincies en MKB/Topsectoren, komt regelmatig bijeen om de voortgang van de afspraken te bespreken. Begin juni is de voortgang van de samenwerkingsagenda besproken in een bestuurlijk overleg met gedeputeerden en met vertegenwoordigers van MKB-Nederland en mkb'ers uit de topteams.

Deze uitvoeringsstructuur werkt naar tevredenheid van de betrokken partijen en wordt voortgezet. Deze structuur is nodig om in de tweede helft van 2015 verdere uitvoering te geven aan de afspraken in de agenda en om vorm en inhoud te geven aan het doorrollende karakter ervan.